

Redovisning av livsinkomstprofiler

Regeringsuppdrag om livsinkomster och
kompensationsgrader

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Innehåll

1.	Inledning	1
2.	Beskrivning av uppdraget.....	1
3.	Data för våra beräkningar.....	2
4.	Urval, gruppindelningar och metod	4
4.1.	Livsinkomstprofiler	4
4.2.	Kompensationsgrader.....	5
5.	Resultat	6
5.1.	Antal personer i livsinkomstprofilerna	6
5.2.	Livsinkomstprofiler	7
5.3.	Kompensationsgrader.....	9
5.3.1.	Beräknad kompensationsgrad.....	9
5.3.2.	Faktiska kompensationsgrader.....	11
6.	Avslutande kommentar.....	13
	Bilaga. Antal individer i respektive gruppindelning	15

Sammanfattning

Rapporten utgör Pensionsmyndighetens redovisning av 2018 års regeringsuppdrag att ta fram livsinkomstprofiler för olika inkomstgrupper.

Rapporten redovisar beräknade livsinkomstprofiler för de individer som fyllde 65 år under 2016 och beräknade kompensationsgrader för de individer som fyllde 65 år under perioden 2012–2016 (födda 1947-1951).

Beräkningar av kompensationsgrader har genomförts med hjälp av Pensionsmyndighetens typfallsmodell. För åren 2012–2014 har även faktiska kompensationsgrader beräknats utifrån utbetald allmän pension och tjänstepension. I bifogat exceldokument *Livsinkomstprofiler* återfinns beräknade livsinkomstprofiler för de individer som fyllde 65 år under perioden 2012–2016 samt en sammanställning över faktiska och beräknade kompensationsgrader.

I likhet med föregående års rapport visar livsinkomsterna att kvinnor i allmänhet har en lägre årsinkomst än män inom de tre redovisade inkomstgrupperna; låg inkomst, medelinkomst och hög inkomst. En slutsats i denna rapport är dessutom att skillnaderna i inkomst som finns mellan kvinnor och män under arbetslivet ökar efter pensionsinträdet.

Rapporten visar vidare att många får en högre kompensationsgrad, pension i förhållande till slutlön, än vad Pensionsmyndighetens så kallade standardtypfall visar. Kompensationsgraden för den *allmänna pensionen* beräknas till ungefär 50 procent med standardtypfallet för någon född 1947-1951. Liknande resultat kan också ses i minPensions rapporter från 2015 och 2018. De faktiska utbetalningar som gjorts under perioden 2012 till 2016 visar dock att grupperna med medelinkomst snarare får mellan 55 och 59 procent av lönen åren innan pensionsinträdet i allmän pension. Skillnaderna kan till stor del förklaras av att många minskar sin inkomst (frivilligt eller ofrivilligt) redan några år innan pensionsinträdet. Standardtypfallet antar att lönen varje år ökar i takt med den allmänna löneutvecklingen, vilket leder till en lägre kompensationsgrad.

Den faktiska kompensationsgraden, *inklusive tjänstepensionen*, uppgick till mellan 72 och 81 procent under åren 2012 till 2014. Det kan jämföras med den skattade kompensationsgraden med typfallmodellen som för samma period var mellan 60 och 72 procent för grupperna. I motsats till skattningar i typfallsmodellen visar de faktiska utbetalningarna att de med högst inkomster också har den högsta kompensationsgraden. Även här kan skillnaderna förklaras av att många individer minskar sin inkomst åren innan pensionsinträdet. En annan och viktigare förklaring är att många väljer ett temporärt uttag istället för ett livsvarigt uttag av sin tjänstepension. Ett temporärt uttag leder till att minskningen i inkomst vid övergången från förvärvsarbete till pensions blir betydligt mindre. Temporära uttag innebär dock betydligt lägre inkomster under de senare åren som pensionär, när tjänstepensionen upphört, och medför en kortvarig hög kompensationsgrad. Det ökar sannolikt drivkraften och beslutet att gå i pension.

1. Inledning

Pensionsmyndigheten fick i regleringsbrevet för 2017 uppdraget att utveckla och redovisa livsinkomster för olika grupper av kvinnor och män som representerar den senast möjliga årskullen 65-åringar.¹ I uppdraget ingick även att redovisa en tidserie över utvecklingen av kompensationsgraderna under de senaste fem åren för grupperna 65-åriga kvinnor och män. I regleringsbrevet för 2018² har Pensionsmyndigheten fått fortsatt uppdrag att redovisa livsinkomster för olika grupper och utvecklingen av gruppernas kompensationsgrader. Till 2018 års uppdrag har grupperna avgränsats till att endast omfatta de individer som varit folkbokförda i Sverige både vid 64 års ålder och vid 66 års ålder. En indelning är även gjord där alla som invandrat till Sverige efter 30 års ålder exkluderas och bildar en egen inkomstgrupp. På så sätt ger livsinkomsterna och kompensationsgraderna en mer rättvisande bild genom att de som invandrat eller utvandrat, och vars inkomster är okända eller inte deklarerats i Sverige, inte påverkar resultatet.

2. Beskrivning av uppdraget

Pensionsmyndigheten fick i regleringsbrevet för 2018 uppdraget att utveckla och redovisa livsinkomstprofiler för olika grupper som representerar den senast möjliga årskull kvinnor och män som fyllt 65 år. Uppdraget har genomförts i samråd med Socialdepartementet.

Syftet med uppdraget är att i högre grad kunna uttala sig om hur verkliga kvinnors och mäns kompensationsgrad som pensionärer utvecklas. De framtagna livsinkomstprofilerna ska ge en mer realistisk och nyanserad bild av olika gruppers kompensationsgrad än den bild som Pensionsmyndighetens så kallade standardtypfall ger. Bakgrunden till det tidigare uppdraget om att ta fram livsinkomstprofiler var också att bättre kunna förklara skillnaden i kompensationsgraderna mellan den rapport som minPension presenterade 2015³ och det standardexempel som tas fram med Pensionsmyndighetens typfallsmodell. MinPensions rapport bygger dock på uppgifter från de personer som loggat in på minpension.se vilket inte utgör ett representativt urval av Sveriges befolkning. Resultatet kan därför vara mindre lämpligt att använda för att dra generella slutsatser om faktiska kompensationsgrader och hur de har utvecklats för hela befolkningen över tid.

---

¹ Vår referens är dnr. VER 2016:3981 och regeringens referens är dnr. S2016/07722/SF (delvis)

² Regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende Pensionsmyndigheten, dnr. S2017/02807/SF

³ minPension (2015). *Hur stor blir pensionen? En rapport om kompensationsgrader hos användare av minPension.se*

3. Data för våra beräkningar

I likhet med tidigare års uppdrag ingår det i uppdraget att ta fram livsinkomstprofiler för den senaste gruppen av 65-åringar och att redovisa utvecklingen av kompensationsgrader för de senaste fem åren. För att kunna beräkna kompensationsgrader så som uppdragsgivaren önskar har beräknade kompensationsgrader och livsinkomstprofiler tagits fram för de som gick i pension mellan 2012 till 2016 vid 65 års ålder. För åren 2012 till 2014 har även faktiska utbetalningar av pension kunnat användas för att beräkna kompensationsgrader.

Samtliga livsinkomstprofiler som tas fram inom ramen för uppdraget baseras på individinformation om årligt intjänande till pensionssystemet under perioden 1960–2016 och hämtas från Pensionsmyndighetens datalager (Pedal). Till detta har även förvärvsersättning, utbetald tjänstepension, invandringsår samt ersättning från arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen hämtas från SCB:s databas LISA för åren 1990-2015 på individnivå. Individerna i livsinkomstprofilerna är vidare avgränsade till de som är folkbokförda i Sverige både vid 64 och 66 års ålder.⁴ I beräkningarna av livsinkomstprofiler används följande information:

- Pensionsgrundande inkomst
- Pensionsgrundande belopp för sjuk- och/eller aktivitetsersättning
- Pensionsgrundande belopp för studier
- Pensionsgrundande belopp för barnår
- Förvärvsinkomst från 1990 och senare.

Eventuella saknade uppgifter om inkomster (NA-värden) har ersatts med noll vilket innebär att de individer som vi saknar uppgift om för ett år antas inte ha haft någon inkomst det året.

De som har invandrat (såväl utlandsfödda som svenskfödda) kan dock tidigare ha haft en inkomst som inte taxerats i Sverige och som inte kan fångas upp i de livsinkomster denna rapport ska presentera. På samma sätt kan de också ha en utländsk pension som inte fångas upp.

För att hantera problemet, och undvika en underskattning av inkomsterna, är en indelning gjord där alla som invandrat till Sverige efter 30 års ålder exkluderas och bildar en egen inkomstgrupp. Individerna som invandrat kan vara såväl utlandsfödda som svenskfödda som tidigare utvandrat. Det är mellan 6 och 9 procent av de som var folkbokförda i Sverige och tog ut pension från 65 års ålder under åren 2012-2016 som invandrat efter 30 års ålder. Kompensationsgraderna och livsinkomsterna för dessa grupper återfinns i bilagan med excelfiler men presenteras inte i rapporten.

---

⁴ För 66 års ålder har endast uppgift från åren 2013 till 2015 funnits tillgängligt vilket dock endast påverkat urvalet i liten grad.

Bakgrundsvariabler för individer utgörs av:

- Kön
- Födelsedatum
- Civilstånd
- Invandringsår
- Förvärvsersättning vid 60 och 64 års ålder
- Inkomst föranledd av arbetsmarknadspolitisk åtgärd
- Inkomst föranledd av arbetslöshet
- Sjukpenning, antal nettodagar
- Sjukersättning

Vid beräkning av faktisk utbetald pension används följande information:

- Allmän pension i januari månad under året individen fyller 66 år (garantipension, tilläggs pension, inkomstpension, premiepension)
- Tjänstepension under året individen fyller 66 år.

4. Urval, gruppindelningar och metod

4.1. Livsinkomstprofiler

Livsinkomstprofilerna baseras på inkomstuppgifter för de individer som fyller 65 år 2016 (födda 1951) och som från och med det året påbörjar sitt uttag av allmän pension för första gången. Det är enbart de individer som tar ut hel pension som ingår i urvalet för att underlätta mer rättvisande jämförelser av kompensationsgrader mellan olika inkomstgrupper och mellan olika år. Individer som tar ut partiell allmän pension ingår inte i våra beräkningar.

Individerna har delats in utifrån följande tre inkomstgrupper (uppdelat på totalt, kvinnor och män):

- Låg inkomst: Individer som får utbetalt garantipension vid 66 års ålder.
- Medelinkomst: Individer som vid 60 års ålder har en inkomst under det pensionsgrundande taket för den allmänna pensionen och som fram till och med 2016 inte fått garantipension. Denna grupp utgörs framförallt av individer som har haft medelhöga arbetsinkomster under större delen av arbetslivet. Likaså ingår individer som har haft hög arbetsinkomst under tidigare arbetsår men som har haft lägre arbetsinkomster vid 60 års ålder.⁵
- Hög inkomst: Individer som vid 60 års ålder har en pensionsgrundande inkomst motsvarande 7,5 inkomstbasbelopp och som fram till och med 2016 inte får garantipension.

Det bör uppmärksammas att gruppen med medelinkomst inte är lika homogen som de övriga två grupperna. Även om det finns en större spridning inom gruppen är dess påverkan endast marginell på gruppens livsinkomstprofil och kompensationsgrad eftersom dessa utgår ifrån medianen.

Grupperna jämförs med Pensionsmyndighetens standardtypfall. Typfallet antas ha börjat arbeta vid 23 års ålder med en lön som motsvarar 25 000 kronor/månad i dagens pris och löneläge.⁶ Historiskt antas lönen ha följt inkomstindex.

---

⁵ I gruppen ingår även en liten andel individer som har haft relativt låg arbetsinkomst under hela eller stora delar av arbetslivet men som ändå inte har rätt till garantipension. Att dessa individer kommer med i indelningen förklaras sannolikt av fel i folkbokföringen.

⁶ Typfallet är samma som OECD vanligen använder för sina beräkningar av pensionsutfall.

Livsinkomster har även tagits fram för de som gick i pension under åren 2012 till 2015 för att kunna beräkna gruppernas skattade kompensationsgrader i typfallsmodellen.

4.2. Kompensationsgrader

Kompensationsgraden syftar att spegla pensionen i förhållande till den inkomst som individen, eller i denna rapport inkomstgruppen, hade innan pensionsinträdet.

Läsaren bör dock vara medveten om att kompensationsgrader är ett trubbigt mått om man med kompensationsgraden vill veta om pensionssystemet levererar tillräckliga inkomster för pensionärer att leva på. Exempelvis ger en sänkt inkomst åren innan pensionsinträdet en betydligt högre kompensationsgrad än vad en rak lönekurva gör. På samma sätt gör en kraftig löneökning sista åren innan pensionsinträdet att kompensationsgraden blir väldigt låg, trots att pensionen de facto har ökat i kronor. Man bör därför problematisera och fundera över vilken inkomstnivå som är den mest relevanta att jämföra pensionen med, vilken inkomst som bäst speglar individers utgiftsstandard, behov och förväntning på pensionen i förhållande till tidigare inkomster.

Det kompensationsgraden visar är sänkningen, eller i vissa fall höjningen, i inkomst vid pensionsinträdet, och den månatliga ekonomiska effekten av pensioneringen. Inkomstsänkningen kan dock redan börjat flera år innan pensionsinträdet och då i sin tur berott på sjukdom, arbetslöshet eller (frivilligt eller ofrivilligt) deltidsarbete.

Den *faktiska* kompensationsgraden beräknas i rapporten enligt följande:

$$\frac{\text{utbetald allmän pension vid 66 års ålder} + \text{utbetald tjänstepension vid 66 års ålder}}{(\text{inkomsten vid 60 års ålder} + \text{inkomsten vid 64 års ålder})/2}$$

Inkomststoppgiften består av den pensionsgrundande inkomsten/0.93⁷ samt eventuella pensionsgrundande belopp⁸. Om förvärvsersättningen överstiger den pensionsgrundande inkomsten under ett år motsvarar inkomststoppgiften för det året förvärvsersättningen. Genom förvärvsersättningen fångas inkomster ovanför intjänandetaket upp (7,5 inkomstbasbelopp).

---

⁷ Den pensionsgrundande inkomsten är den 93 procent av den faktiska inkomsten upp till intjänandetaket. Det beror på att den allmänna pensionsavgiften är 7 procent.

⁸ Här avses framförallt PGB för sjuk- eller aktivitetsersättning.

Den *skattade* kompensationsgraden beräknas i rapporten med Pensionsmyndighetens typfallsmodell enligt följande:

$$\frac{\text{skattad allmän pension vid 65 års ålder}^* + \text{skattad tjänstepension vid 66 års ålder}}{(\text{inkomsten vid 60 års ålder} + \text{inkomsten vid 64 års ålder})/2}$$

*inklusive sista pensionsrätten som intjänats under pensioneringsåret

Som tjänstepensionsavtal i skattningen har SAF-LO använts för grupperna med låg eller medelinkomst medan ITP-2 har använts för grupperna med hög inkomst.

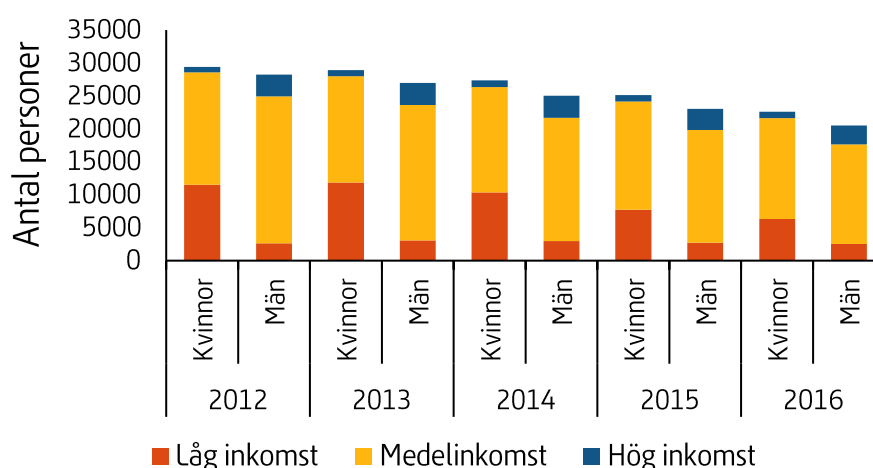
5. Resultat

5.1. Antal personer i livsinkomstprofilerna

Under 2016 tog 50 540 personer ut hel inkomstpension eller garantipension från 65 år⁹. Av dessa har 43 151 personer varit folkbokförda i Sverige samtliga levnadsår efter 30 års ålder, varav 22 616 kvinnor och 20 535 män.

Diagram 1 nedan visar att det är allt färre som går i pension vid 65 års ålder. Vidare kan det konstateras att det är allt färre kvinnor som får garantipension medan männen med garantipension inte minskar i samma omfattning. Fortfarande är det dock betydligt fler kvinnor som får garantipension än män. Vidare är det genomgående fler män än kvinnor i gruppen med hög inkomst. Gruppen med medelinkomst har tidigare bestått av två tredjedelar män men andelen har jämnats ut och under 2016 bestod gruppen av näst intill lika stor andel män som kvinnor.

Diagram 1. Antalet nyblivna 65-åringar med helt uttag av allmän pension

⁹ Under det kalenderår de fyllde 65 år.

5.2. Livsinkomstprofiler

I detta avsnitt presenteras de livsinkomstprofiler som tagits fram för de 65-åringar som gick i pension under 2016 (födda 1951). Livsinkomstprofiler framtagna för övriga årskullar av 65-åringar återfinns i det bifogade excelarket *Livsinkomstprofiler*. Livsinkomsterna baseras på medianvärdet av den pensionsgrundande inkomsten (inklusive pensionsgrundande belopp) för respektive år inom respektive grupp. Från 1990 och framåt används även förvärvsersättningen för de individer där förvärvsersättningen överstiger den pensionsgrundande inkomsten/beloppet. Genom att förvärvsersättningen används fångas även inkomster som överstiger intjänande taket upp i livsinkomsten.

Startåldern för grupperna, då de får sin första medianinkomst sker, är 19 år för män och kvinnor med låg inkomst liksom för kvinnor med medelinkomst. Män med medelinkomst har sitt första intjänande vid 18 års ålder medan kvinnor och män med hög inkomst har sitt första intjänande vid 21 års ålder.

Kvinnor har genomgående lägre medianinkomster än män förutom i gruppen med låga inkomster där sambandet är det motsatta. Redan vid 25 års ålder är skillnaden i medianinkomst tydlig. Vidare kan det konstateras att ökningen av medianinkomsterna är relativt flacka för grupperna med låg och medelinkomst medan inkomsterna ökar ganska brant för de med hög inkomst fram till 58-59 års ålder.

Det kan även konstateras att samtliga grupper går ner i medianinkomst åren innan pensionsinträdet men att minskningen av inkomsten är absolut störst i gruppen med hög inkomst och minst bland gruppen med låg inkomst. Vidare kan det konstateras att kvinnorna gick ner i inkomst något mer¹⁰ än männen i samma inkomstgrupp. Om minskningen i inkomst är frivillig (självvalt deltidarbete) eller ofrivillig (ofrivillig deltid, sjukdom, arbetslöshet) framgår inte av våra data.

---

¹⁰ I gruppen med låg inkomst gick kvinnorna ner 10 % och männen ner 7 % i inkomst mellan 60 till 64 års ålder. Motsvarande minskning inom gruppen med medelinkomst var 14 % för kvinnorna och 12 % för männen. Bland gruppen med hög inkomst var minskningen 21 % för kvinnorna och 19 % för männen.

Diagram 2. Faktiska livsinkomster för 65-åringar (födda 1951) inom respektive inkomstgrupp (medianinkomster uttryckt i 2018 års prisnivå)

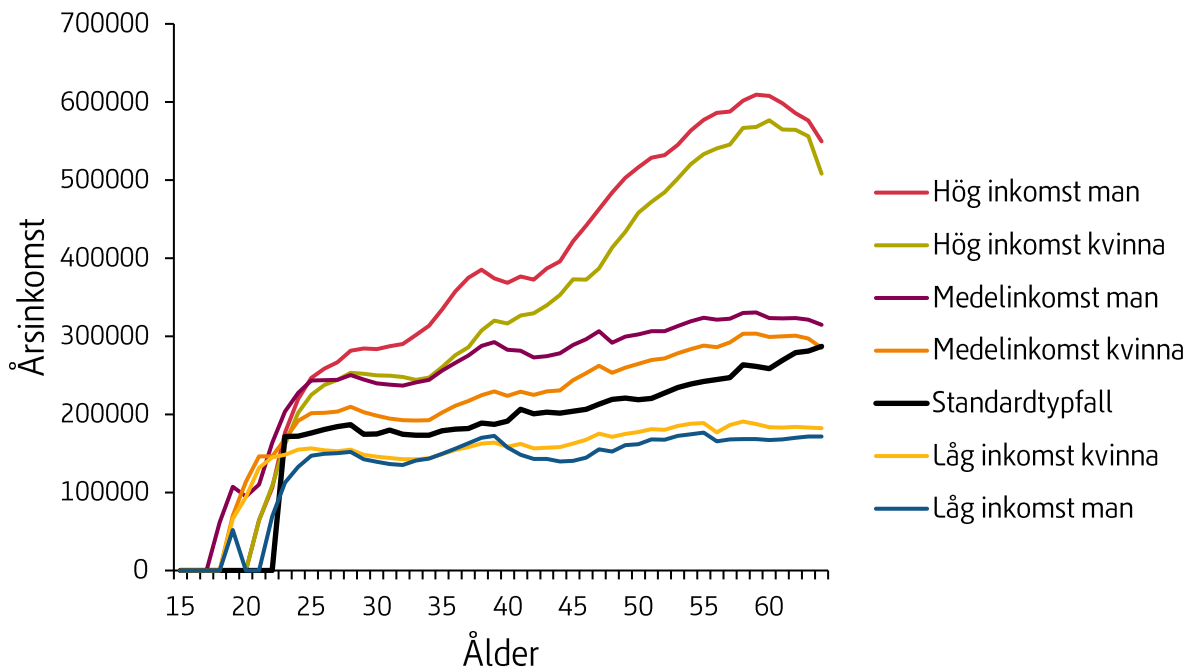
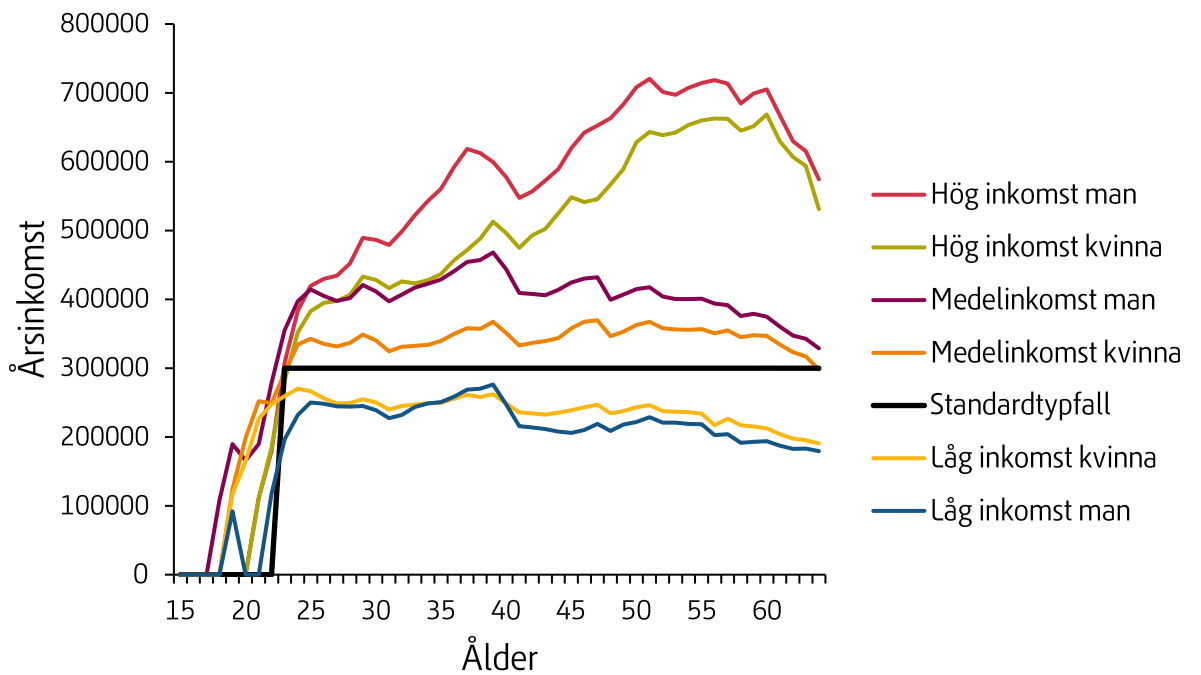

Diagram 3. Faktiska livsinkomster för 65-åringar (födda 1951) inom respektive inkomstgrupp (medianinkomster uttryckt i 2018 års löner)

5.2.1. Inträdesvägar till pensionen

Inträdet in i pensions kan gå direkt från löne- eller andra förvärvsinkomster, eller från till exempel sjukersättning (tidigare förtidspension), sjukpenning eller arbetslöshetsersättning.

I gruppen med hög inkomst var det endast 1,30 procent som fick utbetalt sjukersättning året innan pensionsinträdet. Det kan jämföras med 24,4 procent i gruppen med medelinkomst och 43,2 procent i gruppen med låg inkomst.

Ser vi istället på de som fick sjukpenning under en längre period var det 1,8 procent i gruppen med hög inkomst som hade mer än 100 nettodagar¹¹ med sjukpenning året innan pensionsinträdet. Motsvarande andel i gruppen med medelinkomst var 5,8 procent och i gruppen med låg inkomst 5,4 procent.

Andel med minst 50 nettodagar uppgick till 2,9 procent i gruppen med hög inkomst, 8,2 procent i gruppen med medelinkomst och 7,3 procent i gruppen med låg inkomst.

Vidare var det 3,7 procent i gruppen hög inkomst som hade a-kassa året innan pensionsinträdet. Motsvarande andel i gruppen med medelinkomst var 4,9 procent och i gruppen med låg inkomst 3,7 procent.

Några gick även från arbetspolitisk åtgärd till pension. I gruppen med hög inkomst var det bara 0,7 procent som hade ersättning från arbetsmarknadspolitisk åtgärd året innan pensionsinträdet. I gruppen med medelinkomst var andelen 3,7 procent och i gruppen med låg inkomst 7 procent.

5.3. Kompensationsgrader

5.3.1. Beräknad kompensationsgrad

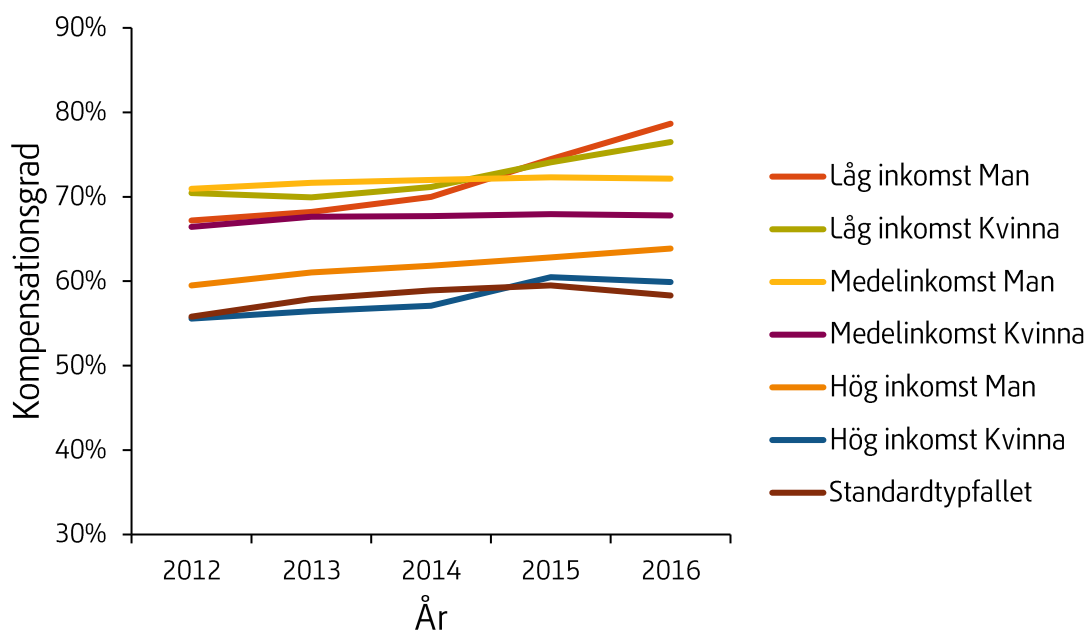
Utvecklingen av de med typfallsmodellen *beräknade* kompensationsgraderna under perioden är svagt positiv och skiljer sig till viss del från resultatet i föregående års rapport. Skillnaderna handlar om att kompensationsgraderna har förskjutits något nedåt och de är således lägre i denna rapport än i föregående års rapport. Det beror bland annat på att kompensationsgraderna i diagrammet nedan endast avser de som varit folkbokförda i Sverige sedan 30 års ålder och att denna grupp generellt har haft högre inkomster än de som invandrat senare¹². Individer som går från väldigt låga inkomster till pension kan ofta få en kompensationsgrad över 100 procent.

---

¹¹ Antalet utbetalade nettodagar är antal dagar med sjukpenning*omfattningen i sjukskrivningen (hel, tre kvarts, halv eller en kvarts omfattning).

¹² Ett undantag finns dock för de som invandrat senare och haft höga inkomster.

Diagram 4. Utveckling av beräknad kompensationsgrad för allmän och tjänstepension, 2012-2016

Högst kompensationsgrad beräknas män med låg inkomst ha, motsvarande 79 procent av inkomsten innan pensionsinträdet. Lägst kompensationsgrad beräknas kvinnor med hög inkomst ha, motsvarande 60 procent av inkomsten innan pensionsinträdet.

Genomgående har män högre kompensationsgrad än kvinnor i alla tre inkomstgrupper. För grupperna med låga inkomster handlar det om att männen går från en lägre inkomst innan pensionsinträdet än vad kvinnorna gör men inte att de får en högre pension än kvinnorna. För grupperna med medelinkomst och hög inkomst handlar det om att männen både går från högre inkomster innan pensionsinträdet än kvinnorna och får betydligt högre pension efter inträdet. Den högre kompensationsgraden verkar inte kunna förklaras av att männen minskar sin inkomst mer än kvinnorna åren innan pensionsinträdet. Som tidigare konstaterades i avsnittet om livsinkomster har kvinnorna tvärt om minskat sin inkomst mer än männen mellan 60 till 64 års ålder. Förklaringen är snarare männen högre inkomster totalt under arbetslivet och den högre pensionsbehållningen det leder till.

För alla grupper kan en viss positiv utveckling med ökad kompensationsgrad skönjas under de fem aktuella åren vilket till största delen kan förklaras av börsutvecklingen och utvecklingen av tjänste- och premiepensionen. Effekten av ökande livslängd, den lägre kompensationsgrad som det leder till för yngre årskullar, har uppvägs av dessa förhållanden.

Beräkningarna av kompensationsgraden beaktar inte eventuellt bostadstillägg eller äldreomsorgsstöd. För de individerna med bostadstillägg eller äldreomsorgsstöd kan därför kompensationsgraden vara betydligt högre om dessa förmåner skulle beaktas.

Kompensationsgraderna avser också inkomsterna innan skatt och inte förhållandet i disponibel inkomst.

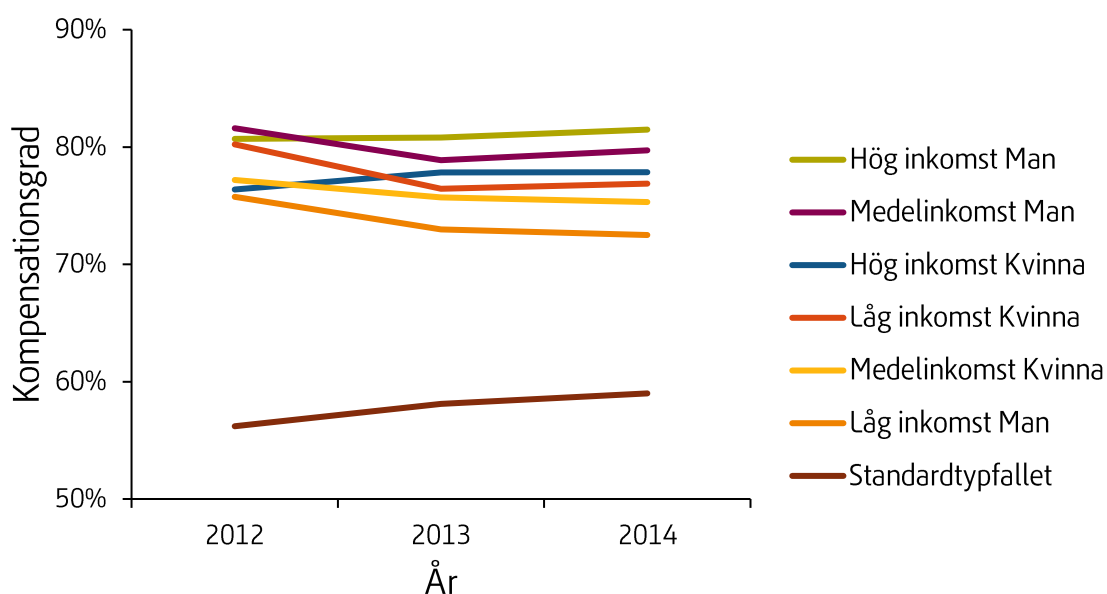
5.3.2. Faktiska kompensationsgrader

Utvecklingen av de *faktiska* kompensationsgraderna under perioden 2012 till 2014 skiljer sig en del från de beräknade kompensationsgraderna som presenterades ovan. Den faktiska kompensationsgraden för tjänstepensionen kan beräknas för åren 2012 till 2014. Den faktiska kompensationsgraden för den allmänna pensionen kan beräknas för samtliga år i perioden, 2012 till 2016.

5.3.2.1. Allmän och tjänstepension

Den faktiska kompensationsgraden har under dessa tre åren svagt ökat för gruppen med hög inkomst medan den har minskat något för de övriga grupperna. Den faktiska kompensationsgraden är genomgående, för alla år och grupper, högre än den beräknade kompensationsgraden.

Diagram 5. Utveckling av faktisk kompensationsgrad för allmän och tjänstepension, 2012-2014

Högst kompensationsgrad har gruppen män med hög inkomst, 81 % (2014), medan gruppen män med låg inkomst har den lägsta kompensationsgraden, 72 % (2014). I gruppen med höga inkomster och medelinkomster har kvinnor genomgående lägre kompensationsgrad än männen medan det motsatta förhållandet kan ses i gruppen med låga inkomster.

Jämfört med de beräknade kompensationsgraderna har männen med låg inkomst något lägre kompensationsgrad än vad typfallsmodellen skattar. Vidare har övriga grupper högre kompensationsgrad än vad typfallsmodellen skattar och störst skillnad återfinns bland gruppen med hög inkomst.

5.3.2.2. Allmän pension

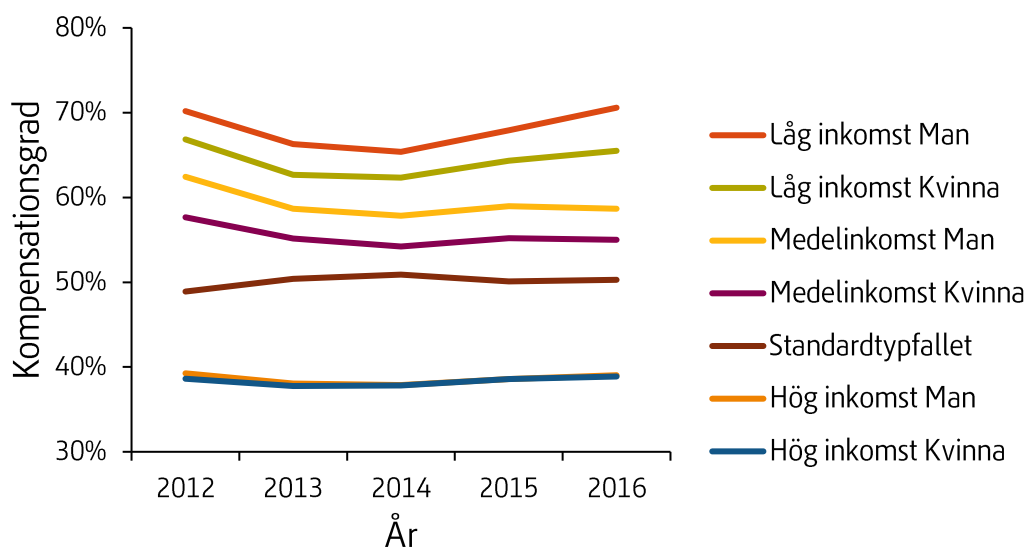
Skillnaderna mellan beräknad och faktisk utbetald allmänpension förekommer främst bland gruppen med låg inkomst och kan förklaras av att den beräknade pensionen utgår från pensionsintjänande utifrån gruppens medianinkomster. På grund av spridningen i inkomster blir dock den faktiska pensionen högre än vad medianinkomsterna visar vilket beror på att alla de med lägre inkomster än medianinkomsten kompenseras upp mer med hjälp av garantipensionen än vad de gör utifrån medianinkomsten. Medianen för den utbetalda pensionen förskjuts därför till höger och blir således högre än vad beräkningarna i typfallsmodellen visar.

Skillnaderna mellan beräknad och faktiskt utbetald tjänstepension är det som huvudsakligen förklarar skillnaderna i kompensationsgraderna (när man ser till den totala pensionen). En stor orsak till skillnaderna kan antas vara temporära uttag. I den beräknade kompensationsgraden antas inkomstgrupperna ta ut tjänstepensionen livslångt. Många studier har dock visat att andelen pensionärer med temporära utbetalningar på fem eller tio år ökar vilket ökar den faktiska kompensationsgraden som kan observeras vid 66 års ålder. Hade vi tittat på kompensationsgraden vid 70 eller 75 års ålder är det sannolikt att utbetalningarna varit lägre. Andra förklaringar till skillnaderna är bland annat att beräkningarna i typfallmodellen utgår från den avtalade tjänstepensionen inom ITP-2 och SAF-LO medan individer med framförallt medelinkomst och hög inkomst kan ha haft andra lokala avsättningar och utnyttjat löneväxling. Beräkningar utifrån medianinkomster underskattar också den förmånsbestämda pensionen givet att de med förmånsbestämd pension inte går ner i löneinkomst lika mycket som övriga inför pensionsinträdet.

Om vi endast ser till utvecklingen av kompensationsgraden för den allmänna pensionen kan det konstateras att den minskat något för grupperna med medelinkomst och gruppen kvinnor med låg inkomst under perioden. Det kan förklaras av att de yngre årskullarnas inkomster åren innan pensionsinträdet ökat jämfört med de äldre årskullarna medan pensionerna inte ökat i motsvarande grad. För de med hög inkomst har kompensationsgraden för den allmänna pensionen i stort varit oförändrad under perioden, motsvarande 39 % av inkomsten innan pensionsinträdet. Den låga kompensationsgraden för den allmänna pensionen för höginkomsttagare förklaras av att de har stor del av sina inkomster ovanför intjänandetaket i systemet.

Kompensationsgraden för den allmänna pensionen minskade genomgående under 2013 och 2014 och har sedan återhämtat sig under 2015 och 2016. Det beror till stor del på att balanseringen först varit negativ, därefter har den stegvis återställt pensionernas nivå, fullt ut skedde det dock först 2018. För gruppen män med låg inkomst har den som lägst varit 65 procent för att sedan gå upp till 71 procent. För gruppen kvinnor med medelinkomst var kompensationsgrader nere på 54 procent för att sedan gå upp till 55 procent.

Diagram 5. Utveckling av faktisk kompensationsgrad för allmän pension, 2012 - 2016

6. Avslutande kommentar

Rapporten visar att den faktiska kompensationsgraden, inklusive tjänstepensionen, uppgick till mellan 72 och 81 procent under åren 2012–2014. Det kan jämföras med den skattade kompensationsgraden med typfallmodellen som för samma period var mellan 60 och 72 procent för grupperna. Det kan också jämföras med minPensions rapporter från 2015 och 2018¹³ som visar på en kompensationsgrad på runt 60 % för 50-talisterna. En del av skillnaden kan förklaras av att många går ner i inkomst åren innan pensionstillfället (frivilligt eller ofrivilligt). Resultaten tyder även på att många tar ut sin tjänstepension temporärt istället för livslångt. Ett temporärt uttag ger en tillfälligt högre pension än den nivå som ges vid ett livsvarigt uttag, och därmed blir minskningen i inkomst vid övergången från förvärvsarbete till pensions betydligt mindre. Det temporära uttaget innebär dock betydligt lägre inkomster senare under åren som pensionär och medför en kortvarig hög kompensationsgrad. Det ökar sannolikt drivkraften och beslutet att gå i pension. En risk finns att individer inte är fullt medvetna om den inkomstminskning som kommer ske när den temporära utbetalningen av tjänstepensionen upphör, eller underskattar behovet av inkomst under de senare åren av pensionstiden.

I motsats till skattningar i typfallsmodellen visar de faktiska utbetalningarna att de med högst inkomster också har den högsta kompensationsgraden. Även här kan skillnaderna förklaras av att många individer minskar sin

¹³ minPension (2015), *Hur stor blir pensionen? En rapport om kompensationsgrader hos användare av minPension.se*; minPension (2018), *Kompensationsgradsrapporten 2018. Hur stor blir pensionerna för 1960-talisterna?*

inkomst åren innan pensionsinträdet samt, vilket är en desto större förklaring, är att många väljer ett temporärt uttag av sin tjänstepension. Även extra avsättningar och löneväxling kan bidra till att den faktiska tjänstepensionen är betydligt högre än vad den skattas till.

En annan iakttagelse från resultaten är att skillnaderna i inkomst som finns mellan kvinnor och män under arbetslivet ökar efter pensionsinträdet. Det gäller såväl om vi tittar på skattad pension och kompensationsgrad eller faktiskt utbetald pension och faktiskt kompensationsgrad. Att inkomstgapet mellan män och kvinnor ökar vid pensionering har analyserats i *Jämställda pensioner* (Ds 2016:19). I departementsskrivelsen konstateras att tjänstepensionernas utformning bidrar till att öka inkomstgapet mellan könen.¹⁴

---

¹⁴ Ds 2016:19. *Jämställda pensioner?*s.11.

Bilaga 1. Antal individer i respektive gruppindelning

Antal personer som tog ut hel allmän pension vid 65 års ålder

År	Antal personer	Varav folkbokförda i Sverige			Varav bott i Sverige åtminstone sedan 30 års ålder			Varav invandrat efter 30 års ålder		
		Totalt	Totalt	Totalt	Låg	Medel	Hög	Totalt	Låg	Medel
2012	66010	61430	57634	14185	39325	4124	3796	2118	1426	252
2013	64309	59687	55894	14978	36642	4274	3793	2332	1217	244
2014	60678	56256	52404	13322	34708	4374	3852	2432	1185	235
2015	55688	52333	48147	10429	33536	4182	4186	2632	1304	250
2016	50540	47330	43151	8880	30432	3839	4185	2679	1258	248

Antal kvinnor som tog ut hel allmän pension vid 65 års ålder

År	Antal personer	Varav folkbokförda i Sverige			Varav bott i Sverige åtminstone sedan 30 års ålder			Varav invandrat efter 30 års ålder		
		Totalt	Totalt	Totalt	Låg	Medel	Hög	Totalt	Låg	Medel
2012			29404	11546	17049	809	1779	1165	567	47
2013			28921	11886	16122	913	1771	1242	485	44
2014			27361	10344	15986	1031	1784	1291	449	44
2015			25121	7712	16434	975	2023	1367	601	55
2016			22616	6342	15304	970	1987	1360	565	62

Antal män som tog ut hel allmän pension vid 65 års ålder

År	Antal personer	Varav folkbokförda i Sverige	Varav bott i Sverige åtminstone sedan 30 års ålder			Varav invandrat efter 30 års ålder				
			Totalt	Låg	Medel	Hög	Totalt	Låg	Medel	Hög
2012			28230	2639	22276	3315	2017	953	859	205
2013			26973	3092	20520	3361	2022	1090	732	200
2014			25043	2978	18722	3343	2068	1141	736	191
2015			23026	2717	17102	3207	2163	1265	703	195
2016			20535	2538	15128	2869	2198	1319	693	186

Folkbokföring i Sverige har kontrollerats både för den 31 december vid 64 års ålder samt 31 december vid 66 års ålder för att kunna beräkna rättvisande kompensationsgrader.

www.pensionsmyndigheten.se